

PROSZONY (79) *part praet pass impf i może pf*
impf (54) [w znac. **I.1.**, **II.** i **III.**], *impf a. pf* (25) [w znac. **I.2.**]
proszony (55), **proszon** (24).

Pierwsze o jasne; w formach złożonych drugie o jasne; w formach niezłożonych -on (2), -ón (2); -ón *Mącz*; -on : -ón *SarnStat* (2:1); -ona, -ono.

sg m N *proszony* (31), *proszon* (22); ~ (*attrib*) -ony (20), -on (1) *GrabowSet*; (*praed*) -on (21), -ony (5) *GórnDworz* (2), *RejPos*, *Phil*, *SkorWinsz*. ◇ [*I* *proszonym.*] ◇ *f N* (*praed*) *proszonã* (1) *GórnDworz*, *proszona* (1) *SarnStat*. ◇ *n N* (*praed*) *proszoné* (1), *proszono* (1) *SarnStat* (1:1). ◇ *pl N m pers* *proszeni* (19); -eni (16), -ęni (3). *subst* *proszon(e)* (1). ◇ [*G* *proszonych.*] ◇ *D* *proszonym* (1). ◇ *A m pers* *proszon(e)* (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: proszony od kogo (27), *przez kogo* (1); *od kogo : przez kogo* *SarnStat* (2:1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVII w. s.v. prosić.

I. Którego proszono; rogatus Mącz, Modrz, Calep, JanStat (76) :

1. Do którego zwracano się z prośbą; oratus Mącz, Calep; petitus, postulatus Mącz, JanStat (51) : *UstPraw* D2; dla czego [*Karol Gruby*] był *proszon* y *zá krolá* *przyjęt* od *Fráncuzów/ iż ie* *wyzwolił* od *nieprzyjaciół* *BielKron* 172; *Mącz* 357d; *iż te* *biaległowy/ ktore* *bywáią* *proszone/ nigdy ná* *prośbę* *nie czynią* *GórnDworz* L17v; *ModrzBaz* 47v; *SkarJedn* 88; *SkarŻyw* 86, 211; *ZapKościar* 1583/37; *Wymawiali* *też* *Pany swe* *ze się* *za* *Arcyxiążęty* *Rakuskiemi,* *na* *Electiey* *przyczyniali,* *czynili* *to* *iako* *proszęni* *ActReg* 168, 60, 128; *Calep* [739]b, 926b; *Márek* [...] *proszony* *w* *Rzymie* *od* *bráćiey/ nápifał* *krotką* *Ewángeliã* *WujNT* 125, 299; *SarnStat* 605; *VotSzl* Dv.

proszony ku czemu (1): *A* *ieiliby* *ten/ który* *ie* *záklął* *tym* *ípofobem* *proszony* *ku* *wczynieniu* *świádectwã* *niechciałby* *wżyczyć* *rozgrzélzénia/ tákowi* *którzy* *proszã* *odpułczenia* *y* *rozgrzélzénia* [...] *niech* *rozumieią/ iż* *ie* *otrzymáli* *SarnStat* 578.

proszon(y) o co (10): *A* *nietelko* *táncowãć* [*dworzaninowi* *nie* *zawãdzi*]/ *ále* *y* *ípiewãć/ grãć* *ná* *luthni* *nie* *íromothã:* *zwãlãzczá* *będãcz* *o* *tho* *proszony* *GórnDworz* Kv, Kv, Bb3v; *BiałKaz* L; *KochSz* A4; *SarnStat* 899, 1108. *Cf* *Ze* *zdaniem* *dopełnieniowym* *nawiãzujãcym* *do* *dopełnienia* *dalszego;* »*proszony* *z* *krwawymi* *łzami*«, »*o* *sprawiedliwóć* *proszon*«.

Ze *zdaniem* *dopełnieniowym* [*aby*] (14): *Ten* *czãfu* *iednego* *był* *proszon* *od* *kxiãżęda* *Hircufa* *aby* *zagnał* *íwã* *żonę* *á* *iego* *śiołtrę* *poiął* *BielŻyw* 117, 61; *BielKron* 128, 377, 402, 414; *Phil* R4; *Iego* *Królew(ska)* *M.* *ma* *bydz* *proszonã,* *áby* *Lectoróm* *czyníłz* *iáki* *chciał* *náznãczyć.* *SarnStat* 198, 578, 1003, 1037, 1057, 1186. *Cf* »*proszony* *barzo*«.

Ze *zdaniem* *dopełnieniowym* *nawiãzujãcym* *do* *dopełnienia* *dalszego* *w* *zdaniu* *nadrzędnym* [*o co aby*] (1): *O* *składy* *mieyfskie* *aby* *bely* *podniefione,* *aczełmi* *beli* *prośfeni* *od* *połlow* *ziemfskich.* *Awíłakoz* [...] *ComCrac* 12.

Wyrażenia: »*proszony* *barzo* [*aby*]« (1): *Proszony* *bárzo* *od* *iedney* *zacney* *białey* *głowy/ imieniem* *Eukliey* *áby* *iey* *íynã* *iulfz* *vmieráiącego* *złeczyl:* [...] *SkarŻyw* 86.

»*długo* *proszony*« (1): *Lecz* *długo* *proszony* *y* *z* *płãczem* *od* *rodzicow:* [...] *obrázić* *ich* *nieśmieiąć/ małżonkę* *wziãć* [!] *przyzwolił.* *SkarŻyw* 234.

»proszony z krwawymi łzami, z płaczem« [w tym: o co (1)] [szyk 1:1] (1:1): *SkarŻyw* 234; Wiem że o to [o obronę krajów ruskich] z dawną/ prawie z krwawymi łzami/ na wżytkich Seymiech od nich profzeni bywamy *VotSzl* B2v.

»o sprawiedliwość proszon« (1): A iefli ten/ który o íprawiedliwość względem występku będzie profzon [pro iustitia ... requirit *JanStat* 853]/ iefł profły obywatel/ á íprawiedliwośćiby vczynić niechciał/ y byłby niedbály w tym: tedy [...] *SarnStat* 1076.

Szeregi: »proszony i napomniany« (3): ná którym [*sejmie*] [...] profzeniśmy łą/ y z wielką pilnością przez łtány wżelákie Korony Polłkiéy nápomnieni: ábyśmy [...] *SarnStat* 1037 [*idem* (2)] 1057, 1186.

»szukan(y) i proszon(y)« = *requisitus et postulatus JanStat* (2): rofkázuemy: áby przerzeczony Oycá náłżégo Státutowy líft chowáli/ [...] ilekroć iedno ták przez Pręłaty/ iáko iné ofoby Duchowné y Swietckie będą o to łzukáni y profzeni. *SarnStat* 899, 578.

»wezwany, (i) proszony« [szyk 2:1] (3): yam [...] ymye moje własne y znamye pisarłtwa moiego vipifał wezwany na tho y proschony *MetrKor* 59/77v, 59/77v; *Mącz* 269d.

»proszon(y), (i) żádan(y)« = *rogatus et requisitus JanStat* [szyk 2:1] (3): *Mącz* 295b, 315c; tedym to widział y łłyłzał/ y dla tego líft wysłżéy opifańéy zgody [...] podpifał/ [...] gdym był o to profzon y żádan. *SarnStat* 1108.

a. O Bogu: do którego zwracano się w modlitwie (3) :

proszon(y) o kogo, o co (2): Gdzie łą próšby náłże/ [...] gdyłmyć polecáli łiebie/ Znáiać twą niełálkę/ wieczny Boże w niebie/ W tym/ żeś Krolá wżiawłszy [tj. zesławszy na niego śmierć]/ Sercem zápalonym/ profzon o inłżego. *GrabowSet* C2v; *SkorWinsz* A3.

W przeciwstawieniu: »proszony ... nieproszony« (1): PAnie/ co dobrze/ ráczy dáć z łwéy łtrony/ Lubo profzony/ lubo nieprofzony. *KochFr* 112.

Szereg: »proszony i oczekawany« (1): Długo [*Wszzechmocny*] chce być profzony y oczekawány/ O dar ofsobny/ o dar nie ofzácowány. *SkorWinsz* A3.

2. impf a. pf Zapraszany a. zaproszony; invitatus Vulg; vocatus PolAnt (25) : *BielKron* 386; *Vmbra etiam*, Przybyty gość/ który nie yełt wezwányym ále [...] przes tego który profzón yełt pociągnión á wżięt *Mącz* 501d; *RejPos* 238, 245v; Ná obiady do nikogoy profzony nie chodził. *SkarŻyw* 87.

proszony do czego (1): Mikołay Kościelin/ Lukálz Reijchenłen/ Miełczánie miálłá Wrodzcláwłkiégo: y innych wiele godnych wiáry łwiádków: którzy do przerzeczonych rzeczy ofobliwie byli wezwáni y profzeni. *SarnStat* 1107.

proszon ku czemu (1): Czólner Prufki Miłtrż/ wżgárdziwłzy Iágiełłowymi łwiátołciámi [tj. koronacją]/ ku ktorým był od niego profzon/ wtárgnął do Litwy *BielKron* 381v; [*ZapWpolActAdv* 1545 202/199].

cum inf (1): Potym byli profzeni od Cefárzá do Wiedniá iechác Krol Włádzilław s swoimi dzyećmi y Krol Zygmunt *BielKron* 414.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby] (2): drugiego lepak czału [*Simonides*] od iednego profzon był aby łnim iadł na kołaciey *BielŻyw* 36; *RejZwierc* 81v.

W przeciwstawieniu: »proszony ... nieproszony« (1): czemu Pan niechciał sftępić do hárdego człowieká onego/ ácz był bárzo profzony: á do vbożuchnych nędzniczkow nie profzony íam przychodził *RejPos* 243v.

Wyrażenia: »barzo proszony« (1): *RejPos* 243v *cf W przeciwstawieniu.*

»proszon na biesiadę« (1): á ow co vrąbał/ wiodł fałszywe [świadki]/ powiedáiąc iż náście nie było/ ále práwi byłem profzon ná biesiadę od tegoż/ y potemełmy íię zwádzili *GórnRozm* Hv.

»proszon(y) na gody, na wesele« [w tym: do kogo (1)] = *vocatus ad nuptias PolAnt* [szyk 5:1] (5:1): *SeklKat* Tv; Y posłał słuźebniki swoie wzywać tych ktorzy byli profzeni ná wefele/ ále nie chćieli przyść. *BibRadz Matth* 22/3; Tegoż roku wzywáwly s íobą Apoštoły y zwolenniki/ [...] ízedł z nimi ná gody profzony do Symoná *BielKron* 138v; *RejPosWstaw* 44; *KochSz* C3v; *WujNT* 309.

»gość proszony« (1): o młodzieńcu gościé íię wśzyfcy profzeni/ y przyaciéle pytáią/ á íego nienáyduią *SkarŻyw* 234.

»proszony na obiad« [w tym: do kogo (1)] (2): Ieden profzony ná obiad/ Obiecał íie íść bárzo rad *BierEz* P; *OpecŻyw* 45v.

»przyjacielskie proszon [dokąd]« (1): Iakom ya nyenayechal slachathnego Stanislava [...] w domv slachathnego Czybora Schelygy tham gdzie on byl przyyaczielskie prosson *ZapWar* 1539 nr 2595.

»proszon na wieczerzą« (1): Powyada thełz ze bill profchon wpiathkovi dzyen na wyeczerza od krawczow Nyebofczika Bífkupa kvyawfkyego *LibMal* 1554/190v.

Szereg: »proszon(y) i (a) wezwan(y)« = *vocatus et rogatus JanStat* [szyk 1:1] (2): gdyż tho íełt íwięte przyrodzenie tego miłóściwego Páná/ ludzye zefzłe á vpádłe podpomagác [...] y íne íwięte ípráwy nád nimi wykonywác/ nád poboźnemi zwálzćá/ od ktorych był profzon á wezwan ná ony gody. *RejPosWstaw* 44; *SarnStat* 1107; [*ZapWpolActAdv* 1545 202/199].

α. *W funkcji rzeczownika* (1) : Y posłał słuźebniká íwego gdy była godzíná wieczerzy/ áby rzekł profsonym żeby przyfłli *Leop Luc* 14/17.

II. *O który się prosi, który chce się otrzymać* (3) : od którógo [pokoju] nigdy nie ma bydź profzoné wyfwbodzenie [petenda absolute *JanStat* 873] *SarnStat* 1094.

proszony u kogo (1): Byłeś [...] w káncuchách Piátowi podány/ ná śmierć gwałtownie v niego profzony. *LatHar* 274.

[*Wyrażenie:* »tłoka proszona« = *robota pańszczyźniana nadobowiżkowa:* Tłoki 3 winni wyrobić o swej stawie, a czwarta proszona o pański stawie. *LustrPłock* 33.]

Szereg: »pożádan i proszon« (1): íż nád ten [pokój] niemoże bydź ná świećie nic droższégo požádan/ y požádliwíżégo profzono [exoptari ... concupisci *JanStat* 842] *SarnStat* 1067.

III. [*W którego sprawie się prosi; w funkcji rzeczownika:* íż się przed nami obmawiacie, żeście za prósbą p(ani)wojnickiej za jej małżonkiem o kasztelanię sandomierską jesteście się przyczyniali -to tak *communiter* sie zachowywác zwykło, íż za proszonym prosić się ma. *ListyPol* II 1548/30.]

Cf **NIEPROSZONY, PROSIĆ, ZAPROSZONY**